

2 Himachal News : ₹३००
कोटिरूप्यकाणां ऋणं
ग्रहीष्यति हिमाचलस्य सुखसर्वकारः

3 आयुषग्रामगुरुकुले दशदिवसीय-
संस्कृतसम्भाषणस्य
कौमुदीवर्गस्य च समापनम्

4 अखिलभारतीय-
मैथिलमहासभाभवने, बलभद्रपुरे,
दरभङ्गायाः भव्यप्राङ्गणे, ऐक्येन
ऐतिहासिकपण्डितसभाया आयोजनम्

सुभाषितम्

पठतो नास्ति मूर्खत्वं,
जपतो नास्ति पातकम्।
जाग्रतस्तु भयं नास्ति,
कलहो नास्ति मौनिनः॥

अर्थात्- जो विद्याध्ययन करता
है, उसमें मूर्खता नहीं रह
सकती, जो जप करता है उसके
पाप नहीं रह सकते, जो जागृत
है, उसको कोई भय नहीं सता
सकता और जो मौनी है, उसका
किसी से कलह नहीं हो सकता।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

इटलीदेशे सिसिलीक्षेत्रस्य
राजधान्यां पलेर्मोनगरे
गुलिकाकाण्डः

हिमसंस्कृतवार्ताः - इटलीदेशे
सिसिलीक्षेत्रस्य राजधान्यां पलेर्मोनगरे
गुलिकाकाण्डे न्यूनातिन्यूनं द्वौ जनौ
मृता, अन्ये त्रयः गम्भीररूपेण
व्रणिताः। प्राप्तावार्तानुसारेण व्यस्त-
तमस्य डुओमो डि मोनरेले स्वायर
इत्यस्य समीपे पिज्जेरिया इत्यत्र यूनां
समूह-द्वयोः मध्ये विवादेन एषा घटना
आरब्धा, ततः गुलिकाकाण्डरूपेण
परिवर्तितम्।

भारतम् अन्तरिक्षक्षेत्रे नूतनानि ऊर्ध्वतानि स्पृशति, देशः चन्द्रयान-४ अभियानस्य सज्जतायां व्यस्तः अस्ति

नई दिल्ली। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी रविवारे उक्तवान् यत्
आगामिसमये अन्तरिक्षक्षेत्रे बहवः नूतनाः सम्भावनाः आनयन्ति
तथा च भारतम् अस्मिन् क्षेत्रे नूतनानि ऊर्ध्वतानि स्पृशति।
प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् देशाय महान् वैज्ञानिकस्य डॉ.
के.कस्तूरीरंगनवर्यस्य ह्रासः अस्ति। सः अवदत् यत्, “यदा यदा
डॉ. कस्तूरीरङ्गनं मिलितवान् तदा तदा वयं भारतस्य युवानां
प्रतिभा, आधुनिकशिक्षा, अन्तरिक्षविज्ञानम् इत्यादीनां विषयाणां
चर्चा कुर्वन्तः स्मः। विज्ञानं, शिक्षां, भारतस्य अन्तरिक्षकार्यक्रमं च
नूतनानि ऊर्ध्वतानि दातुं तस्य योगदानं सर्वदा स्मर्यते। इसरो
इत्यस्य नेतृत्वे नूतनः परिचयः प्राप्तः। तस्य मार्गदर्शने ये
अन्तरिक्षकार्यक्रमाः प्रगताः ते भारतस्य प्रयत्नस्य वैश्विकं मान्यतां

दत्तवन्तः।” सः अवदत् यत् भारतं येषाम् उपग्रहाणां उपयोगं
करोति तेषु बहवः उपग्रहाः डॉ. कस्तूरीरङ्गनस्य निरीक्षणे
प्रक्षेपिताः। तस्य व्यक्तित्वस्य अन्यः विशेषः पक्षः अपि आसीत्,
यस्मात् युवानां अग्रिमसोपानं तस्मात् शिक्षितुं शक्नुवन्ति। सः
सर्वदा नवीनतायाः महत्त्वं ददाति स्म। देशस्य नूतना
राष्ट्रियशिक्षानीतिनिर्माणे अपि डॉ. के. तस्य देशस्य
निःस्वार्थसेवा, राष्ट्रनिर्माणे च योगदानं सर्वदा स्मर्यते। सः अवदत्
यत् अस्मिन् एप्रिलमासे आर्यभट्ट उपग्रहस्य प्रक्षेपणस्य ५० वर्षाणि
पूर्णानि सन्ति।

पहलगामस्य आक्रमणमिदं आतङ्कवादस्य निष्ठुरतां प्रदर्शयति

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना प्रोक्तं यत्
कश्मीरे पहलगाम आतंकि आक्रमणकारिणः षड्यन्त्रकारिणश्च
दण्डयिष्यन्ते, प्रभावितेभ्यः परिवारेभ्यः न्यायाश्वासनम् प्रदत्तम्।
पहलगाम-आतंकि-आक्रमणकारिभ्यः, षड्यन्त्रकारिभ्यश्च
कठोरतमं प्रत्युत्तरं प्रदास्यति। आकाशवाणीतः मन-की- बात -
कार्यक्रमे श्री मोदिनोक्तं यत् आक्रमणमिदं आतंकवादस्य निष्ठुरतां
प्रदर्शयति। प्रधानमन्त्रिणा भणितं यत् आतंकवादं विरुद्धं
सम्पूर्णदेशः ऐक्यभावेन समक्षः समायति। श्रीमोदिनोक्तं यत्
आतंकि आक्रमणानन्तरं अशेष-जगतः संवदेशील-सन्देशाः
प्राप्यन्ते।

राष्ट्रियान्वेषण-अभिकरणेन पहलगामआतङ्क्याक्रमण- प्रकरणस्य औपचारिकरूपेण कार्यभारग्रहणस्य प्रक्रिया समारब्धा

हिमसंस्कृतवार्ताः - गृहमन्त्रालयस्य
आदेशानन्तरं राष्ट्रियान्वेषण-अभिकरणेन
पहलगाम आतङ्क्याक्रमण-प्रकरणस्य
औपचारिकरूपेण कार्यभारग्रहणस्य
प्रक्रिया समारब्धा। बुधवासरात् आरभ्य
आतङ्कवादीनां आक्रमणस्थले एनआईए-
दलेन प्रमाणानाम् अन्वेषणं तीव्रं कृतम्
अस्ति। एनआईए इत्यनेन एकस्मिन्
वक्तव्ये उक्तं यत्
आतङ्कवादविरोधीसंस्थायाः चतुर्णाम्
अधिकारिणां एकं दलं प्रत्यक्षदर्शिभिः सह
वार्तालापं कुर्वन्ति। ये बैसरन
उपत्यकायां आक्रमणं प्रत्यक्षतया दृष्टवन्तः।
आतङ्कवादिनः कार्यप्रणाल्याः प्रमाणं
प्राप्तुं एनआईए-दलं प्रवेश-निर्गमन-
स्थानयोः परीक्षणं करोति।

दक्षिण-ईरानस्य शाहिद-राजाई-पत्तने विस्फोटे अधुना यावत् पञ्चविंशतिः जनाः मृत्युमुपगताः, अष्ट-शततोप्यधिकाः जनाः व्रणिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः - दक्षिण-ईरानस्य बन्दर-अब्बास-नगरे शाहिद-राजाई-पत्तने
विस्फोटे अधुना यावत् पञ्चविंशतिः जनाः मृत्युमुपगताः, अष्ट-शततोप्यधिकाः जनाः
व्रणिताः। प्राप्तावार्तानुसारं विस्फोटः शाहिद-राजाई-पत्तने संगृहीतेषु अनेकेषु कंटेनर
इति संग्रह-पात्रेषु अभवत्। ओमानदेशे इरान्-अमेरिका-देशयोः मध्ये
परमाणुवार्तायाः तृतीयचक्रस्य आरम्भे एषः विस्फोटः अभवत्। राष्ट्रपतिः मसूद
पेजेशकियनः, सामाजिकान्तर्जालीये सन्देशे पीडितानां प्रति दुःखं सहानुभूतिञ्च
प्रकटितवान्, घटनायाः कारणानां अन्वेषणार्थं आदेशं च प्रसारितवान्।

राज्यपालेन मनोज सिन्हावर्येण पहलगाम- आतंक्याक्रमणमालक्ष्य एक-दिवसीय विशिष्ट-सत्रं समाहूतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - जम्मू-कश्मीर
मन्त्रिमण्डलस्य अनुमत्या राज्यपालेन
मनोज सिन्हावर्येण पहलगाम आतंकि
आक्रमणमालक्ष्य एक-दिवसीय
विशिष्ट-सत्रं समाहूतम्। आक्रमणेस्मिन्

पञ्चविंशतिः पर्यटकाः, स्थानीय
नागरिकाः, अन्ये बहवश्च व्रणिताः।
मन्त्रिमण्डलेन अप्रैलत्रयोविंश्यां जम्मू-
कश्मीरस्य मुख्यमन्त्रिणा उमर
अब्दुल्लावर्यस्य अध्यक्षतायां निर्णयोऽयं
विहितः। चर्चायाम् अप्रैलअष्टाविंशतिः
दिनांके विशिष्टं सत्रं आह्वानस्य निर्णयो
ग्रहीतः। इदं प्रथमं वारं विद्यते यत्
विधानसभायाः आय-व्यय-
प्रस्तुतिकरणस्य सत्रं मध्ये एवं विहाय
इदं आक्रमण-सम्भाषण-सम्बद्ध-
विशिष्ट-सत्रं विधीयते।

जगत्यां संकटसमये सहायतां प्रदातुं भारतदेशः सदैव तत्परः- प्रधानमन्त्री

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी प्रसन्नताभिव्यक्ता यत् अप्रैलमासेऽस्मिन् आर्यभट्ट-उपग्रह-प्रक्षेपणस्य पञ्चाशत्-वर्षाणि प्रपूर्तितानि। तेन प्रतिपादितं यत् अधुना भारतदेशः वैश्विक अन्तरिक्ष-महाशक्तिः रूपेण सशक्तो जातः। विगत-मासे म्यांमा-नगरे दुरापन्नस्य भूकम्पस्य उल्लेखं कुर्वन् प्रधानमन्त्री उक्तवान् यत् भारतदेशेन साहाय्योद्धार-कार्याणां कृते सपदि एवं 'ऑपरेशन-बहा' इति अभियानं प्रारब्धम्। तेन भणितं यत् वायु-सैन्यविमानैः नौसैन्यपोतैः च प्रतिवेशि-देशेभ्यः सर्वसंभवोपायाः विहिताः। श्रीमोदिना अभियानावधौ पीडितानां सहायतार्थं भारतीय साहाय्योद्धार - दलस्य आभारः प्रकटितः। तेन प्रकाशितं यत् कस्यामपि प्राकृतिक-आपदां अपाकर्तुं जागृकता महती आवश्यकी वर्तते। प्रधानमन्त्रिणा प्रकटितं यत् वर्षेऽस्मिन् मईमासस्य दशम्यां तिथौ प्रथम-स्वतन्त्रता-संघर्षस्य वार्षिकी परियालियिष्यते।

भारतीय-ऋतु-विभागेन आगामिषु त्रि - दिवसेषु ऊष्ण ताप-तरंगाणां प्रसृण अनुमानः अभिव्यक्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - ऋतु-विभागेन दिल्ली-हरियाणा-पंजाब-राजस्थान-उत्तर प्रदेश-पश्चिम-मध्यप्रदेशेषु च आगामिषु त्रि - दिवसेषु ऊष्ण ताप-तरंगाणां प्रसृण अनुमानः अभिव्यक्तः। विभागेन सन्दर्भेऽस्मिन् प्रकाशितं यत् पञ्जाब-हरियाणा-दिल्ली-राजस्थानेषु च अधिकतम तापमाने कोऽपि परिवर्तनं नैव भविष्यति। विभागेन असम-मेघालय-सिक्किम-अरुणाचलप्रदेश, नगालैण्ड-मणिपुर राजस्थान, विदर्भ-छत्तीसगढ, कर्नाटकेषु भीषणवृष्टेः अनुमानोऽपि प्रकटितः।

द्रौपदी मुर्मू इत्यस्याः हिमाचलयात्रायाः पुष्टिः, राष्ट्रपतिः मे ४ दिनाङ्के शिमलानगरं आगमिष्यति

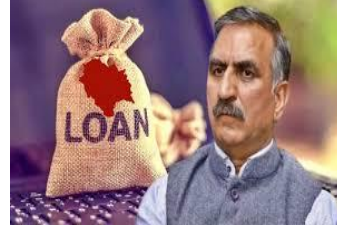

Himachal News : १३०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं ग्रहीष्यति हिमाचलस्य सुखसर्वकारः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। अस्मिन् वित्तवर्षे हिमाचलसर्वकारः १३०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं ग्रहीष्यति। एतत् ऋणं १० वर्षाणां अवधिपर्यन्तं गृहीतं भविष्यति। शनिवासरे वित्तविभागेन राजपत्रे अस्मिन् विषये अधिसूचना कृता। विकासात्मककार्ये व्ययार्थं ऋणं ग्रहीतुं तर्कः अस्ति। राज्यकर्मचारिणां वेतनं पेन्शनं च दत्त्वा कोषशेषस्य अतिरिक्तऋणस्य व्यवस्थां कर्तुं सर्वकारः ऋणं गृह्णाति।

वयं वदामः यत् ५०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं ७ वर्षाणां कृते गृह्यते, ८०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं तु ९ वर्षाणां कृते गृहीतं भविष्यति। २०२५-२६ वित्तवर्षस्य

प्रथममासे एव द्वितीयवारं ऋणं ग्रहीतुं गच्छति।

सर्वकारः नूतनवित्तीयवर्षस्य प्रथममासे द्वितीयवारं ऋणं ग्रहीतुं गच्छति। ९ वर्षाणां कृते ८०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं ग्रहणं भविष्यति अर्थात् २०३४ तमस्य वर्षस्य

अप्रैल-मासस्य ३० दिनाङ्कपर्यन्तं तस्य परिशोधनं कर्तव्यं भविष्यति, एषा ऋणराशिः राज्यसर्वकारेण ३० अप्रैल-दिनाङ्के प्राप्ता भविष्यति यत्र ५०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं २०३२ तमस्य वर्षस्य अप्रैल-मासस्य ३० दिनाङ्कपर्यन्तं परिशोधितव्यं भविष्यति। वित्त-प्रधानसचिवः देवेशकुमारः ऋणग्रहणस्य विषये अधिसूचना अकरोत्। तत्सङ्गमे ऋणग्रहणस्य कारणं दत्तं यत् विकासात्मककार्येषु व्ययः भविष्यति। राज्यकर्मचारिणां वेतनं पेन्शनं च दत्त्वा कोषस्य शेषस्य अतिरिक्तऋणस्य व्यवस्था कर्तव्या भवति। राज्यसर्वकारेण मेमासे कर्मचारिभ्यः डीए किस्तं दातुं घोषितम्।

हिमाचलसर्वकारेण चिकित्साविशेषज्ञानाम् वृत्तौ १७० प्रतिशतं यावत् वृद्धिः कृता

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। राज्यसर्वकारेण राज्ये स्वास्थ्यसुविधासु परिष्कारं कर्तुं विशेषज्ञवैद्यानां लाभाय च ऐतिहासिकपदं कृतम् अस्ति। स्वास्थ्यसंस्थासु आधुनिकप्रौद्योगिक्याः उपयोगेन चिकित्सामूलसंरचनायाः उन्नयेन सह वरिष्ठनिवासिनः, विशेषज्ञाः, सुपरविशेषज्ञाः चेत्येतेषां वृत्तिं वर्धयितुं सर्वकारेण घोषितम्। ऐतिहासिकं निर्णयं स्वीकृत्य राज्यसर्वकारेण चिकित्साविशेषज्ञानाम् मासिकी वृत्तिः ५० प्रतिशतात् १७० प्रतिशतं यावत् वर्धितम्। वरिष्ठनिवासी-ट्यूटर-विशेषज्ञयोः कृते वृत्तिः ६०-६५,००० रूप्यकात् एकलक्षरूप्यकाणि यावत् वर्धितः, सुपर विशेषज्ञस्य वरिष्ठनिवासिनः (सुपरविशेषज्ञस्य च) कृते ६०,०००-६५,००० रूप्यकाणां कृते १.३० लक्षरूप्यकाणि यावत् वर्धितः अस्ति।

हिमाचलप्रदेशे षट् चिकित्सामहाविद्यालयाः, एकं सुपर-स्पेशलिटी-चिकित्सालयं च अस्ति। आईजीएमसी शिमला तथा डॉ. राजेन्द्रप्रसाद शासकीय चिकित्सा महाविद्यालय टाण्डा इत्यादीनां संस्थाणां स्नातकोत्तरसुपरविशेषज्ञानाम् वरिष्ठनिवासीवैद्यानां च समर्थनेन महत्त्वपूर्णस्वास्थ्यसेवासेवाः प्रदास्यन्ति। परन्तु राज्यस्य चिकित्सामहाविद्यालयेषु ७५१ स्वीकृतेषु पदस्थानेषु सम्प्रति केवलं ३७५ पदं पूरितम् अस्ति, यत्र ३७६ विशेषज्ञवैद्यपदानि रिक्तानि सन्ति, येन स्वास्थ्यसेवाः प्रभाविताः सन्ति अस्याः आह्वानस्य गम्भीरताम् अवगत्य वर्तमानराज्यसर्वकारेण निर्णायकपदानि गृहीताः ये पूर्वसर्वकारः कर्तुं न शक्तवान्। वर्धितेन वजीफाना कुशलचिकित्साव्यावसायिकानां कृते सर्वकारीयसेवा अधिका आकर्षकं भविष्यति, येन एतत् महत्त्वपूर्णं अन्तरं पूरयितुं सर्वेषु स्तरेषु स्वास्थ्यसेवासु सुदृढां कर्तुं च साहाय्यं भविष्यति।

हिमाचले ७०० गृहरक्षकपदानि पूरयिष्यन्ते, शीघ्रमेव आरम्भ्यते प्रक्रिया

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखः तत्क्षणं ७०० गृहरक्षकाणां नियुक्तिं कर्तुं निर्देशं दत्तवान्। उत्तरप्रदेशस्य गाजियाबादे एनडीआरएफद्वारा आयोजितेषु राष्ट्रियस्तरस्य एसडीआरएफ, सीएसआरआर प्रतियोगितासु प्रथमस्थानं प्राप्तुं हिमाचल एसडीआरएफ इत्यस्य अभिनन्दनानन्तरं सः एतां घोषणां कृतवान्। जनशक्तिं सुदृढं करणं समयस्य आवश्यकता इति सः अवदत्। सुखमुमहोदयः अवदत् यत् राज्यस्य सर्वे सुरक्षाबलानि अतीव उत्तमं कार्यं कुर्वन्ति। सः अवदत् यत् राज्यस्य सुरक्षायां गृहरक्षकाः अतीव प्रशंसनीयाः भूमिकां निर्वहन्ति। दलस्य उत्तमप्रदर्शनस्य प्रशंसाम् कुर्वन् मुख्यमन्त्री अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः विविधप्रकारस्य प्राकृतिकविपत्सु दुर्बलः अस्ति तथा च एतासु परिस्थितिषु एसडीआरएफ अमूल्यजीवनरक्षणे, उद्धाराय, पुनर्वासिकार्यक्रमेषु च महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहति।

सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः एसडीआरएफ-सङ्घटनं सुदृढं कर्तुं, नवीनतमप्रौद्योगिक्याः आधुनिकसाधनेन च सुसज्जितं कर्तुं प्रतिबद्धः अस्ति। प्राकृतिकविपदानां समये उद्धारकार्यं सुदृढं कर्तुं मुख्यमन्त्री गृहविभागाय एसडीआरएफ-सङ्घटनेन कुक्कुटदलस्य स्थापनां कर्तुं निर्देशं दत्तवान्। एडीजीपी गृहरक्षकाः नागरिकरक्षाविभागः च विभागस्य पक्षतः एसडीआरएफ-इत्यस्य आधुनिकसाधनक्रयार्थं १२ कोटिरूप्यकाणां राशिं स्वीकृत्य आभारं प्रकटितवान्। अस्मिन्नवसरे राजस्वमन्त्री जगतसिंहः नेगी, पंचायतीराजमन्त्री अनिरुद्धः सिंहः, मुख्यमन्त्रिणः विशेषकार्याधिकारी गोपालः शर्मा, अतिरिक्तमुख्यसचिवः गृहम् ओंकरचंद शर्मा वरिष्ठाधिकारिणः चापि उपस्थिता अभवन्।

राष्ट्रपतिद्रौपदी मुर्मू इत्यस्य हिमाचलप्रदेशस्य राजधानी शिमला-नगरस्य भ्रमणस्य कार्यक्रमः प्रायः अन्तिमरूपेण समाप्तः अस्ति। मे-मासस्य ४ तः ८ पर्यन्तं राष्ट्रपतिः शिमला-नगरस्य समीपे मशोब्रा-नगरे स्थिते राष्ट्रपतिनिवासस्थाने द रिट्रीट-इत्यत्र

तिष्ठति। राष्ट्रपतिः मे ४ दिनाङ्के दिल्लीतः शिमलानगरं गमिष्यति, सा मे ५ दिनाङ्के जलग्रहणक्षेत्रं गमिष्यति तदनन्तरं ६ दिनाङ्के राष्ट्रपतिः केन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य धर्मशालायाः दीक्षांतसमारोहे भागं गृहीयात्। ७ दिनाङ्के सा प्रातःकाले संकटमोचन-

तारदेवी-मन्दिरयोः पूजायां भागं गृहीयात्। अपराह्णे सा मॉल रोड, रिड्ज् ग्राउण्ड इत्यत्र भ्रमणं करिष्यति। अस्मिन् काले विमानस्थानकात् द रिट्रीट, संकटमोचनमन्दिरं, तारादेवीमन्दिरं च यावत् मार्गाणां मरम्मतं कर्तुं निर्देशाः दत्ताः सन्ति।

आयुषग्रामगुरुकुले दशदिवसीय- संस्कृतसम्भाषणस्य कौमुदीवर्गस्य च समापनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- आचार्यदीनदयालशुक्लः, चित्रकूटधाम। संस्कृतस्य प्रचारप्रसाराय समर्पितं सङ्घटनं संस्कृतभारतीद्वारा सम्प्रति देशस्य राजधान्यां देहल्याम् अष्टोत्तरसहस्र-सम्भाषणशिविराणां संचालनं प्रवर्तते। तस्मिन्नेवोपक्रमे कर्णपुरप्रान्तस्य चित्रकूटधामस्थिते आयुषग्रामगुरुकुले अपि दशदिवसीय-संस्कृतसम्भाषणशिविरस्य संचालनं जनपदसंयोजकेन डॉ. शिवशंकरशुक्लेन कृतम्। शिविरमिदं सप्तदशदिनांकादारभ्य षड्विंशतिः दिनाङ्कं यावत् प्राचलत्। संस्कृतसम्भाषणशिविरस्य कौमुदीवर्गस्य दशदिवसीयमिदम् आयोजनं पुरवातरौहो स्थितस्य आयुषग्रामगुरुकुलस्य संस्थापकः डॉ. मदनगोपालबजपेईवर्याणां संरक्षणे प्राचलत्। अस्मिन् शिविरे गुरुकुलछात्रैरसह शिक्षका अपि भागमवोढन्। तस्य सम्पूर्तिकार्यक्रमे अद्य सङ्घटनस्य प्रान्तसहमन्त्रि डॉ. रत्नेशत्रिवेदी महोदयः समुपस्थितः सोक्तवान् यत् अस्मिन् सम्भाषणशिविराभियाने आविश्वं संस्कृतभारत्याः सर्वे अपि दायित्ववन्तः कार्यकर्तारः, सम्भाषणशीलाः जनाश्च सम्मिलिताः सन्ति ये अनुदिनं सम्भाषणशिविराणां संचालनं कुर्वन्ति। वयमपि तस्मिन्नेवोपक्रमे समाजाय संस्कृतकार्यं कुर्मः। अस्मिन् समापनसत्रे मुख्यातिथिः ज्ञानेंद्रसिंह प्रबन्धकः श्रीगंगाप्रसाद-जनसेवा-इण्टरकालेज, कर्वा, विशिष्टातिथिः च ब्राह्मणएकतापरिषदः जिलाध्यक्षः शिवशंकरत्रिपाठीवर्यः इमौ समुपस्थितौ आस्ताम्। वर्गशिक्षकौ डॉ. शिवशंकरशुक्लः आचार्यभूपेन्द्रपाण्डेयश्चोभयोः सतत् प्रयासेन शिविरमिदं सफलीभूतं संजातम्। समापनसत्रे गुरुकुलस्य आचार्याः शिक्षकाः कर्मचारिणः प्राचार्यासहितं नैके अन्तेवासिनश्चोपस्थिताभवन्।

HP WEATHER: सूर्यदेवः उग्रः ऊनायाः तापमानं ४२ डिग्रीपर्यन्तम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- अधुना हिमाचलप्रदेशस्य ऊनाजनपदस्य तापमानं ४२ डिग्रीपर्यन्तं प्राप्तम् अस्ति। राज्यस्य समतलक्षेत्रेषु तीव्रतापः अस्ति यस्मात् कारणात् आगामिदिनत्रयपर्यन्तं तापतरङ्गसंचेतना कृता अस्ति। समतलक्षेत्रेषु निवसतां जनानां उष्णतरङ्गात् स्वस्य रक्षणं कर्तव्यं भविष्यति, यस्य विषये ऋतुविभागेन सचेतना कृता अस्ति। राज्यस्य पांवटा, बिलासपुरं, हमीरपुरम् इत्यत्र अपि तीव्रतापः अस्ति। पांवटायाः तापमानम् अपि ४१ डिग्रीपर्यन्तं प्राप्तम् अस्ति। ऊना सम्प्रति तापमानस्य दृष्ट्या अग्रणी अस्ति। अस्मिन् ऋतौ ऊना-नगरस्य तापमानं सर्वाधिकं भवति इति अभिलेखः अस्ति। तप्ततापस्य कारणात् जनानां कृते दिवा गृहात् बहिः आगमनं कठिनं जातम्। ऋतुविज्ञानकेन्द्रस्य अनुसारं आगामिषु ३ दिवसेषु समतलक्षेत्रस्य जनानां समस्याः वर्धयितुं गच्छन्ति यतः तापतरङ्गस्य सचेतना प्रसारिता अस्ति। विशेषतः ऊना, कुल्लूः, मण्डी इति त्रिषु मण्डलेषु त्रिदिवसं यावत् तापतरङ्गस्य सचेतना कृता अस्ति यस्य कारणात् समतलक्षेत्रेषु तापस्य तीव्रता अधिकं वर्धयितुं शक्नोति। राज्यस्य अधिकांशभागेषु रविवासरे दिवसं यावत् ऋतुः स्वच्छः आसीत्। उज्ज्वलसूर्यप्रकाशस्य कारणात् समतलक्षेत्रेषु दिवा तीव्रतापः दृश्यते स्म। विशेषतः ऊना, पाओन्डासाहब, बिलासपुरं, हमीरपुरं, काङ्गड़ा, धौला कुआं, सोलमन च नगरेषु जनानां तीव्रतापस्य प्रत्यक्षीकरणं कर्तव्यम् अभवत्। ऊना-नगरस्य अधिकतमं तापमानं ४२ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं प्राप्तम् अस्ति। पाओन्डासाहबस्य तापमानं ४१ डिग्री अस्ति। बिलासपुरे ३७.९, हमीरपुरे ३७, काङ्गड़ानगरे ३७ डिग्री च इति तापमानं ज्ञातम्।

असम- संस्कृतविश्वविद्यालये द्वितीयव्याख्यानमाला

हिमसंस्कृतवार्ताप्रेरकः डा. निशिकान्तपाण्डेयः। कुमारभास्करवर्मसंस्कृतपुरातनाध्ययनविश्वविद्यालयस्य सर्वदर्शनविभागपक्षतः सर्वदर्शनपरिषदा च आभासीयमाध्यमेन सम्भूयमानायाः 'शास्त्रमन्थनम्' इति नाम्नः १०८ व्याख्यानमालायाः अद्य द्वितीयव्याख्यानम् अतीव सुष्ठुतया सम्पन्नं जातम्। अस्मिन् व्याख्यानसत्रे विश्वविद्यालयस्य अध्यापकाः विद्यार्थिनः शोधच्छात्राः च समुपस्थिता आसन्। असमविश्वविद्यालयस्य, केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य एकलव्यपरिसरस्य अगर्तलायस्थस्य च छात्राः सविशेषतया सम्मिलिता आसन्। व्याख्यानस्य विषयः आसीत् — 'वेदान्तशास्त्रस्य ब्रह्म जीवयोः स्वरूपम्'। अस्य विषयस्य विशदव्याख्यां केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य एकलव्य-

परिसरस्थेन सहायकाचार्येण डा. श्रीकर जी एन महोदयेन कृतम्। संस्कृतव्याख्याने डा. श्रीकर महोदयः वेदान्तशास्त्रस्य जीवब्राह्मणोः स्वरूपम्, अज्ञानस्य स्वरूपं तस्य भेदाः च, तथा आध्यारोपस्वरूपमित्यादिसर्वं विषयम् अतीव सम्यग्रूपेण प्रतिपादितम्। कार्यक्रमस्य आरम्भः सर्वदर्शनविभागीयच्छात्रायाः निशितादेव्याः मंगलाचरणेन सम्पन्नः, येन सम्पूर्णं वातावरणं भक्तिभावेन पूरितम्। कार्यक्रमस्य संचालनं वक्त्रपरिचयं च शोधच्छात्रेण पुलकोपाध्यायेन कुशलतया सम्पादितम्। सर्वदर्शनविभागाध्यक्षः डा. रणजीत कुमार तिवारी महोदयः सम्यक् नेतृत्वेन कार्यक्रमस्य यथासमयसंयोजनम् अकरोत्। समापनसमये छात्रसमूहः व्याख्यानस्य लाभप्रदत्वेन आयोजकेभ्यः वक्त्रे च हार्दं कृतज्ञतां निवेदितवान्।

दश- दिवसीय- संस्कृतसम्भाषण- शिविरकार्यशालायाः उद्घाटनं सञ्जातम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- अजयकुमार आर्यः, लुधियाना। पञ्जाबराज्यस्य लुधियानानगरे रायकोटनगरस्थिते गुरुहरगोविन्द-आयुर्वेदिक-चिकित्सालयः, चिकित्सकीय महाविद्यालयश्च, संस्कृतभारती पञ्जाबप्रान्तः च इत्यनयोः संयुक्ततत्त्वाधाने दशदिवसीय संस्कृत-सम्भाषण-कार्यशालायाः उद्घाटनं सञ्जातम्। उद्घाटनस्य शुभारम्भः दीपमन्त्रेण दीपप्रज्वालनेन च अभवत्। अस्मिन् कार्यक्रमे मुख्यातिथिरूपेण समुपस्थितः संस्थायाः प्रधानः डॉ. बचनलालबंसलः। महोदयेन उक्तम् यत् 'आयुर्वेदस्य मूलग्रन्थाः संस्कृतभाषायां सन्ति तदर्थं संस्कृतम् अनिवार्यम्, आयुर्वेदस्य, संस्कृतस्य च रक्षणम् अस्माकं हस्ते एव अस्ति। महाविद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ. ओमप्रकाशः आगतस्य मनीषविस्तारकस्य स्वागतम् अकरोत्। कार्यक्रमस्य व्यवस्था तत्रत्य संस्कृत-प्रध्यापकेन डॉ. राजकुमारारेण कृता। कार्यक्रमेऽस्मिन् महाविद्यालयस्य सहप्रधानः डॉ. वरुणबंसलः, निर्देशकः डॉ. शशी, डॉ. तेजबीरसिंहः, डॉ. रविकान्तः इत्यादयः आसन्। अस्यां कार्यशालायां पञ्चाशत्-छात्राः भागं गृह्णन्तः सन्ति।

अपराह्मे मध्यमोच्चक्षेत्रसहितशिखरेषु मेघाः समागन्तुं आरब्धवन्तः, सायंकाले तु पर्वतेषु शीतलवायुः अपि प्रवहितुं आरब्धवान्। विगतं २४ होरासु राज्ये ऋतुः स्पष्टः एव अस्ति यस्य कारणात् न्यूनतमतापमानस्य वृद्धिः अपि ज्ञाता अस्ति। न्यूनतमतापमानस्य अपि एकतः द्वा द्विग्री सेल्सियसपर्यन्तं वृद्धिः अभवत्। तापमानवृद्ध्या आतपः रात्रौ अपि जानन् स्वदे कर्तुं आरब्धवान् अस्ति। राज्यस्य किन्नौर-लाहौल-स्पीतिकेत्योः अद्यापि प्रातः सायंकाले मृदुशीतता अनुभूयते। परन्तु राज्यस्य अवशिष्टेषु क्षेत्रेषु रात्रौ उष्णता प्रारब्धा अस्ति।

'आयुर्वेदिक पद्धत्यां वैद्यानां कृते संस्कृतं किमर्थम् परमावश्यकम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- अजयकुमार आर्यः, लुधियाना। गुरुनानक आयुर्वेदिक-चिकित्सालयः चिकित्सकीय-महाविद्यालयश्च (गोपालपुरम्, लुधियाना) संस्कृतभारती, पञ्जाबप्रान्तः उभयोः संयुक्ततत्त्वाधाने आयोजितायाः दशदिवसीय-संस्कृतसम्भाषण-शिविरकार्यशाला निष्पन्ना। समापनकार्यक्रमस्य शुभारम्भः दीपप्रज्वालनेन, दीपमन्त्रेण च जातः। कार्यक्रमे छात्रच्छात्राभिः सरस्वतीवन्दना, संकल्पः, उद्देश्यगीतम्, अनुभवकथनम्, नाटकादिकार्यक्रमाः प्रस्तुताः। डॉ. सन्देशेन आगतानाम् अतिथीनां परिचयं कारितम्। अस्मिन् कार्यक्रमे मुख्यातिथिरूपेण सञ्जीव श्रीवास्तवः संस्कृतभारती, पञ्जाबप्रान्तमन्त्रीवर्यः आसीत्। महोदयेन 'आयुर्वेदिक पद्धत्यां वैद्यानां कृते संस्कृतं किमर्थम् आवश्यकम्' विषये निजविचाराः प्रस्तुताः। महोदयेन उक्तं यत् यदा पर्यन्तं वयं संस्कृतं न जानीमः तदा पर्यन्तं आयुर्वेदिकग्रन्थानाम् अध्ययनं न कर्तुं शक्नुमः। अस्मिन्नावसरे प्राचार्ययाः डॉ. मनीषमहोदयया आगतानाम् अतिथीनाम् उपहारेण स्वागतं कृतम्, उक्तं च यत् एतादृशं शिविरं पुनः यदा समयः मेलिष्यति चेत् निश्चयेन चालिष्यामः। महाविद्यालयस्य निर्देशकः डॉ. यत्नेन्द्रनाथशर्माणां उक्तं यत् संस्कृतभाषा सरला भाषा अस्ति। आयुर्वेदिक छात्राणां कृते संस्कृतं बहु आवश्यकम् अस्ति। कार्यक्रमेऽस्मिन् ५५ प्रशिक्षकाः भागं गृहीतवन्तः। प्राचार्या महोदया महाविद्यालयपक्षतः मनीषविस्तारकाय उपहारं दत्तवती। कार्यक्रमेऽस्मिन् दिलीपः संस्कृतभारती लुधियानाजिलासंयोजकः, डॉ. डिम्पलः, डॉ. रमनः, अमृतपालकौर, धर्मप्रीतसिंहश्च उपस्थिताः आसन्।

अखिलभारतीय- मैथिलमहासभाभवने, बलभद्रपुरे, लहेरियासराये, दरभङ्गाया: भव्यप्राङ्गणे, ऐक्येन ऐतिहासिकपण्डितसभाया आयोजनं सम्पन्नम्

मुहूर्तसूची:

१. सौराठससौला सभा -

२. ०२ जुलाई २०२६ तः १२ जुलाई २०२६ पर्यन्तम्।

२. उपनयनमुहूर्तः-

जनवरी २९, फरवरी २२, २६, २७, मार्च २७ (क्षत्रियवैश्य), २९, अप्रैल २१ (छन्दोग), २७, जून १७ (क्षत्रियवैश्य), १९, २४, २५।

३. विवाहमुहूर्तः-

नवम्बर २०, २१, २३, २४, २६, २७, ३०, दिसम्बर ०१, ०४, ०५, जनवरी २१, फरवरी ०५, ०६, ०८, १५, १९, २०, २२, २५, २६, मार्च ०४, ०९, ११, १३, अप्रैल १७, २०, २६, ३०, मई ०१, ०६, ०८, १०, १३, जून १९, २४, २५, २६, २८, २९, जुलाई ०१, ०२, ०३, ०६, ०९, १२।

४. द्विरागमनमुहूर्तः-

नवम्बर २१, २३, २४, २६, २७, २८, दिसम्बर ०१, ०४, ०५, ०७, ०८, फरवरी १८, १९, २०, २२, २५, २६, २७, मार्च ०१, ०४, ०५, ०६, ०८, अप्रैल २०, २३, २४, ३०, मई ०१, ०३, ०४, ०६।

५. मुण्डनमुहूर्तः-

नवम्बर २१, २७, दिसम्बर ०१, जनवरी २१, २३, २८, २९, फरवरी ०६, २०, २६, २७, मार्च ०५, ०६, अप्रैल २०, २३, २९, मई ०४, जून १७, २४, २५, जुलाई ०१, ०२, ०३, १५।

६. गृहारम्भमुहूर्तः-

अगस्त ०६, ०८, ०९, ११, १३, अक्टूबर ३१, नवम्बर ०१, ०३, ०५, ०७, ०८, दिसम्बर ०१, ०४, जनवरी २९, फरवरी २७, २८, मार्च ०४, ०५, ०६, मई ०१, ०४, ०६, जून २५, २९, जुलाई ०१, ०२, ०३, ०४।

७. गृहप्रवेशमुहूर्तः-

जुलाई ३०, ३१, अगस्त ०४, ०६, ०८, अक्टूबर ३१, नवम्बर ०१, ०३, २६, २७, दिसम्बर ०१, जनवरी २८, २९, ३०, फरवरी २५, २६, २७, २८, अप्रैल २३, २७, २९, ३०, जून २४, २५, २६, २७।

विशिष्टपर्वसूची-

मधुश्रावणी- २७ जुलाई २०२५

नागपञ्चमी- २९ जुलाई २०२५

विजयादशमी- ०२ अक्टूबर २०२५

कोजागरा पूर्णिमा- ०६ अक्टूबर २०२५

कृष्णाष्टमी- १६ अगस्त २०२५

हरितालिका तीज- २६ अगस्त २०२५

रक्षाबन्धनं, संस्कृतदिवसश्च- ०९ अगस्त २०२५

सिमरिया कल्पवासः- १८ अक्टूबर २०२५ तः १७ नवम्बर २०२५ पर्यन्तम्।

दीपावली- २० अक्टूबर २०२५

सोनपुर मेला- ०५ नवम्बर २०२५

विद्यापतिपर्व- ०३ नवम्बर २०२५

हरद्वारकल्पवासः- १४ अप्रैल २०२६ तः १५ मई २०२६ पर्यन्तम्

महाशिवरात्रिः- १५ फरवरी २०२६

रामनवमी- २७ मार्च २०२६

वट सावित्री व्रत- १६ मई २०२६

गंगा दशहरा- २६ मई २०२६

जगन्नाथरथयात्रा- १६ जुलाई २०२६

द्वारका महाकृष्ण- १७ जुलाई २०२६ तः १७ अगस्त २०२६ पर्यन्तम्

उक्ततिथयः प्राचीनज्योतिषसिद्धान्ते च परम्परागतविधानेन घोषिताः। श्रद्धालुजनाः कृपया एतानि तिथीषु स्वधार्मिककार्याणि च पारिवारिककार्याणि सम्पादयन्तु।

हिमसंस्कृतवार्ता:- दरभंगा। ग्रेगोरीयपञ्चाङ्गानुसारं २७ अप्रैल २०२५ दिनाङ्के, विक्रमाब्दस्य ज्येष्ठशुक्लपञ्चम्याः पुण्योपलक्ष्ये, अखिलभारतीय- मैथिलमहासभाभवने, बलभद्रपुरे, लहेरियासराये, दरभङ्गायाः भव्यप्राङ्गणे, ऐक्येन ऐतिहासिकपण्डितसभाया आयोजनं सम्पन्नम्।

सभायाः अध्यक्षता विशेषसञ्चिका च

सभायाः अध्यक्षता कुलपतिना प्रो. लक्ष्मीनिवासपाण्डेयवर्येण कृतम्। कार्यक्रमस्य शोभायै पूज्यः महन्ता मौनीबाबा विशेषरूपेण आगतः। सभाया आरम्भे मौनीबाबायाः श्रद्धापूर्वकं सत्कारः कृतः। अनन्तरं तेन स्वकरकमलेन उपस्थितानां सर्वेषां पंचाङ्गकाराणां विदुषां च अंगवस्त्रसम्मानचिह्नप्रदानेन आदरपूर्वकं सम्माननं कृतम्, येन सभायाः वातावरणं भक्तिमयं गरिमायुक्तं च जातम्।

विदुषां पंचाङ्गकाराणां गरिमामयी उपस्थितिः

कार्यक्रमे मिथिलायाः प्रमुखपञ्चाङ्गानां विद्यापतिपञ्चाङ्गः, वैदेहीपञ्चाङ्गः, महावीरपञ्चाङ्गः, गोपीकृष्णमिथिलापञ्चाङ्गः, सर्वमङ्गलपञ्चाङ्गः पंचाङ्गकाराः सादरम् आमन्त्रिताः आसन्। बिहारराज्यस्य शिक्षकाणाम् अतिथिशिक्षकाणां च मध्ये सरोजकुमारः, डॉ. रामकुमारझाः, त्रिलोककुमारझाः, राघवनाथझाः, अजीतकुमारः, चन्दनकुमारः च विशेषरूपेण उपस्थिताः, येषां गरिमामय्या उपस्थित्या कार्यक्रमः नूतनं वैभवं प्राप्तवान्। सभायां भागग्रहणकर्तारः अन्ये विद्वांसः आचार्यगणः च प्रो. रामचन्द्रझाः, शिवेन्द्रझाः, देवीनन्दनझाः, अजयमिश्रः, मुक्तिकुमारझाः, सुजनझाः,

प्रो. शशिनाथझाः, भुवनेश्वरमिश्रः, डॉ. राजनाथझाः, डॉ. हरेंद्रकिशोरझाः, डॉ. घनश्यामझाः, डॉ. जनेश्वरझाः, डॉ. गोविन्दझाः, डॉ. कुणालकुमारझाः, डॉ. राकेशकुमारझाः, डॉ. वरुणकुमारझाः, वैद्यनाथचौधरी च आसन्।

पंचाङ्गनिर्माणे एकरूपतायाः संकल्पः-

सभायाः मुख्यः उद्देश्यः आसीत् यत् विक्रमसंवत्सरस्य २०८२, शकसंवत्सरस्य १९४७ च वर्तमाने पर्वव्रतमुहूर्तेषु सम्पूर्णैक्यं सुनिश्चितं भवेत्। गम्भीरचिन्तनचर्चायाः अनन्तरं सर्वसम्मत्याः द्वारा निर्णयः कृतः यत् आगामिकाले सर्वे पंचाङ्गकाराः एकतया तिथीपर्वोत्सवानाम् एकरूपसूच्याः प्रकाशनं करिष्यन्ति।

दुःखदघटनायाः श्रद्धाञ्जलिसभा

कार्यक्रमसमाप्तेः पूर्वं पहलगामे (जम्मू- काश्मीरराज्ये) जातायाः दुःखदघटनायाः सन्दर्भे दिवङ्गतात्मनां प्रति श्रद्धाञ्जलिं अर्पयित्वा शोकसभाया सह कार्यक्रमः सम्पन्नः। समस्तसभासद्विः द्विनिमेषपर्यन्तं मौनं धृतम्, दिवङ्गतानामात्मनां प्रति गहनं संवेदनं व्यक्तं च, तेषां परिवारजनानां कल्याणाय प्रार्थना च कृता।

मिथिलायाः ज्योतिष-

परम्परायाः नवजागरणम्

एषा सभा मिथिलायाः ज्योतिषपरम्परायाः नवजागरणस्य साक्षिणी जाता, भविष्याय सुदृढां दिशां निर्दिष्टवती।

२०२५-२६ वर्षे मुहूर्ते च

विशिष्टपर्वणां घोषणा

हिमसंस्कृतवार्ता:- अंकुश कुमारः। सौराठससौला सभा आगामी उपनयनं, विवाहं, द्विरागमनं, मुण्डनं, गृहप्रवेशं, गृहारम्भं च शुभकार्याणि मुहूर्तानां सूची च विशिष्टपर्वणां तिथयः घोषिताः। पारम्परिके सनातनपरम्परे अनुसारेण निम्नलिखिततिथीः शुभा मानीतं।

ज्योतिषशोधकेन्द्रम्, ज्योतिषशास्त्रस्य संरक्षणसंवर्धनानुसन्धानाय समर्पिता

स्वैच्छिकसंस्था बलभद्रपुरम्, लहेरियासरायम्, दरभङ्गा (बिहारः) - ८४६००१

पं. विद्वानाथझाः 'शास्त्रः' (निदेशकः सचिवश्च) ऐतिहासिकपण्डितसभाया आयोजनम्